

DORADCA PODATKOWY

Anna Stolorz

nr wpisu 12154

Kancelaria Prawno – Podatkowa
Doradca Podatkowy Anna Stolorz
Nr wpisu 12154

Dla
Centrum Inicjatyw Obywatelskich Słupsk
w ramach projektu PI „Od partnerstwa o kooperacji”

**ekspertyza prawna w zakresie możliwości przeprowadzenia
zmiany formy realizacji zadania zgodnie z Modelem
Kontraktowania Usług Społecznych, w gminie testującej Miasto i
Gmina Prusice.**

Katowice, 17.04.2014

1/12

OPINIA PRAWNA

I. Przedmiot opinii

Ekspertyza prawna w zakresie możliwości przeprowadzenia zmiany formy realizacji zadania zgodnie z Modelem Kontraktowania Usług Społecznych, w gminie testującej Miasto i Gmina Prusice.

II. Stan faktyczny

Problem prawny dotyczy prowadzenia w przyszłości w tym samym lokalu (ok 15m²) usługi zleconej w ramach otwartego konkursu ofert (zgodnie z Ustawą o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie) i działalności gospodarczej. Usługa która miałaby być zlecona dotyczy prowadzenia Centrum Wsparcia dla Organizacji i Punktu Informacji Turystycznej.

Dodatkowo Gmina A wyposażyła tak lokal aby był on dostosowany do prowadzenia gastronomii (kawiarni), w której byłyby sprzedawane napoje (kawa, herbata, cydr - produkt lokalny) oraz poczęstunek (sałatki, kanapki, lokalne ciasta). Gminie A zależy na tym, aby zarówno kawiarnia jak i centrum wsparcia dla organizacji połączone z punktem informacji turystycznej było prowadzone przez organizację pozarządową. Kawiarnia (sprzedaż produktów) byłaby szansą dla organizacji pozarządowej do uzyskiwania dodatkowych przychodów służących realizacji celów statutowych i potencjalnie zwiększenia oferty Centrum Wsparcia dla Organizacji.

Pierwotnie był pomysł na zlecenie w ramach otwartego konkursu ofert prowadzenia instytucji Kawiarenki Obywatelskiej w której byłyby:

- prowadzone zajęcia edukacyjne, spotkania integracyjne dla partnerstwa lokalnego i organizacji pozarządowych, aktywnych mieszkańców (Centrum Wsparcia Organizacji),
- miejsce odpoczynku dla turystów gdzie mogą zasięgnąć informacji o walorach turystycznych gminy (punkt informacji turystycznej)
- sprzedawane kawa, herbata itp. oraz produkty lokalne i materiały promocyjne nt. gminy A i powiatu (działalność gospodarcza)

III. Pytania stanowiące treść ekspertyzy

1. Czy organizacja pozarządowa może w tym samym lokalu prowadzić działalność nieodpłatną (w ramach dotacji na prowadzenie centrum wsparcia organizacji i punktu informacji turystycznej) i działalność gospodarczą (sprzedaż kawy, herbaty, produktów lokalnych, w tym alkoholu)?
2. Jakie będą konsekwencje jeśli gmina przekaze lokal organizacji, prowadzącej działalność gospodarczą w formie użyczenia lokalu?
3. Czy dobrym rozwiązaniem jest wynajęcie przez organizację lokalu na takich samych zasadach jak lokalny biznes a Urząd Miasta i Gminy Prusice zamiast zlecenia instytucji zlecałby usługę?
Wtedy nastąpiłoby wydzielenie lokalu na część gastronomiczną (bar + kuchnia + wc) i podnajęcie tej części drugiej organizacji która prowadziłaby działalność gospodarczą? A może wówczas ta sama organizacja po wydzieleniu przestrzeni w lokalu mogłaby sama prowadzić działalność gospodarczą? Czy wtedy należałoby wydzielić również stoliki i przestrzeń do konsumpcji sprzedawanych produktów?
4. Czy przy stolikach zakupionych w ramach dotacji z Urzędu Marszałkowskiego do prowadzenia działalności nieodpłatnej lub odpłatnej mogłyby zasiadać osoby, które konsumowałyby produkty zakupione w ramach działalności gospodarczej?
5. Do obsługi lokalu (centrum wsparcia dla organizacji i punktu informacji turystycznej) a także sprzedaży produktów planuje się zatrudnić 2 osoby obsługujące kawiarenkę obywatelską na zmianę. Z czego powinno być w takim razie płacone ich wynagrodzenie? Z dotacji z gminy A czy z zysku z działalności gospodarczej? Planuje się, że kawiarenka obywatelska byłaby czynna od 10.00 - 22.00.

IV. Podstawy prawne

Ustawa z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.),

Ustawa z dn. 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203),

Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)

Ustawa z dn. 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (tj Dz. U. z 2014 r. poz. 121)

Ustawa z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (tj Dz. U. z 2011 r. nr 177, poz. 1054)

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.)

V. Ocena prawna

Ad1. Czy organizacja pozarządowa może w tym samym lokalu prowadzić działalność nieodpłatną (w ramach dotacji na prowadzenie centrum wsparcia organizacji i punktu informacji turystycznej) i działalność gospodarczą (sprzedaż kawy, herbaty, produktów lokalnych, w tym alkoholu)?

Zgodnie z ustawą Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organizacja pozarządowa może prowadzić: **działalność nieodpłatną pożytku publicznego** – jest to działalność statutowa organizacji, za którą nie jest pobierane wynagrodzenie (opłaty);

działalność odpłatną pożytku publicznego – jest to działalność statutowa organizacji, za którą jest pobierane wynagrodzenie (opłaty) – nie wyższe jednak niż koszty bezpośrednie tej działalności);
a także **działalność gospodarczą**.

Przepisy pozwalają stowarzyszeniom i fundacjom prowadzić działalność gospodarczą jako działalność pomocniczą, uboczną wobec

DORADCA PODATKOWY

Anna Stolorz

nr wpisu 12154

działalności statutowej:

art. 34 ustawy Prawo o stowarzyszeniach, mówi że: „Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków”.

art. 5 ust. 5 ustawy o fundacjach stanowi: „Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów”.

Nie istnieje zakaz prowadzenia w jednym lokalu działalności statutowej i gospodarczej; nie ma przepisów prawa, który nakazywałby prowadzenia działalności gospodarczej w osobnym lokalu; nie stoi to w sprzeczności ani z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie ani też z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej. Należy mieć jednak na względzie, iż zgodnie z art. 10 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie prowadzenie tych dwóch działalności łącznie **wymaga ich rachunkowego i organizacyjnego wydzielenia.** Nakazane komentowanym artykułem wyodrębnienie rachunkowe oznacza taki sposób prowadzenia ewidencji rachunkowej, dzięki któremu możliwe będzie odniesienie wszystkich aspektów aktywności finansowej także wyłącznie do wskazanego zakresu działalności. Wyodrębnienie rachunkowe musi być stosowane w dwóch przypadkach. Pierwszy dotyczy jednoczesnego prowadzenia odpłatnej i nieodpłatnej działalności pożytku publicznego, kiedy to wyodrębnić trzeba oba te zakresy. Drugi polega na wyodrębnieniu księgowym działalności pożytku publicznego, tzn. oddzieleniu jej od innego rodzaju działalności prowadzonej przez podmiot podlegający przepisom komentowanej ustawy. Jeżeli wydzielona działalność pożytku publicznego prowadzona jest częściowo odpłatnie, a częściowo nieodpłatnie, wyodrębnienie musi dotyczyć i tej działalności jako całości, i poszczególnych jej form. **Aby spełnić to wymaganie, należy dokonać wydzielenia kosztów i przychodów każdej z tych działalności na poziomie prowadzenia ksiąg (np. w planie kont).** Należy też pokazać wydzielone koszty i przychody organizacji oraz wynik w każdym z tych rodzajów działań w rachunku zysków i strat (w obowiązkowym sprawozdaniu finansowym).

Jeżeli chodzi o wyodrębnienie organizacyjne, należy tak zorganizować lokal, aby nie budziło wątpliwości w którym miejscu prowadzona jest działalność statutowa, a w którym gospodarcza; rekomenduje się uchwalić stosowne akty wewnętrzne i stworzyć

odpowiednie instrukcje wewnętrzne dotyczące wydzielenia organizacyjnego lokalu .

Ad 2. Jakie będą konsekwencje jeśli gmina przekaze lokal organizacji, prowadzącej działalność gospodarczą w formie użyczenia lokalu?

W kodeksie cywilnym przepisy regulujące **umowę użyczenia** (art. 710-719 k.c.) umieszczone zostały w tytule XVIII, księgi III dotyczącej zobowiązań. Umowa ta została uregulowana zaraz po najmie, dzierżawie i leasingu. Wszystkie te umowy łączy wspólny element, jakim jest możliwość używania cudzej rzeczy na podstawie stosunku zobowiązaniowego. Jednak wśród wspomnianych umów, użyczenie wyraźnie wyróżnia się przede wszystkim nieodpłatnością i realnym charakterem.

Zgodnie z przepisem art. 710 k.c.: "**Przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się zezwolić biorącemu, przez czas oznaczony lub nieoznaczony, na bezpłatne używanie oddanej mu w tym celu rzeczy.**"

Konsekwencje podatkowe:

1. **Podatek VAT** - Stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 ze zm.), zwanej dalej ustawą o VAT, opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, podlega odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju. Nieodpłatna dostawa towarów oraz nieodpłatne świadczenie usług, nie podlegają opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, za wyjątkiem ściśle określonych sytuacji, wskazanych w art. 7 ust. 2 oraz art. 8 ust. 2 ustawy o VAT.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy o VAT za odpłatne świadczenie usług uznaje się także nieodpłatne świadczenie usług niebędące dostawą towarów na cele osobiste podatnika lub jego pracowników, w tym byłych pracowników, wspólników, udziałowców, akcjonariuszy, członków spółdzielni i ich domowników, członków organów stanowiących osób prawnych, członków stowarzyszenia, oraz wszelkie inne nieodpłatne

świadczenie usług, jeżeli nie są one związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, a podatnikowi przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego przy nabyciu towarów i usług związanych z tymi usługami w całości lub w części.

Zatem, aby nieodpłatne świadczenie usług było objęte opodatkowaniem podatkiem VAT muszą być spełnione łącznie dwa warunki. Po pierwsze ustawa wyraźnie wskazuje, że nie ma podstaw do opodatkowania usług świadczonych wprawdzie nieodpłatnie, lecz w związku z prowadzonym przez podatnika przedsiębiorstwem. Przez usługi niezwiązane z prowadzeniem przedsiębiorstwa należy uznać wszelkie usługi, których świadczenie odbyło się bez związku z potrzebami prowadzonej działalności.

Drugim warunkiem objęcia nieodpłatnych usług podatkiem VAT jest istnienie prawa podatnika do odliczenia całości lub części podatku naliczonego związanego ze świadczonymi usługami.

Z powyższego wynika, że warunkiem opodatkowania nieodpłatnego świadczenia usług jest łącznie spełnienie powyższych przesłanek. Niedopełnienie któregośkolwiek z warunków określonych w art. 8 ust. 2 ustawy jest podstawą do traktowania nieodpłatnej usługi jako **niepodlegającej opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług** (interpretacja indywidualna, IBPP4/443-1693/10/EJ, Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach)

2. Podatek dochodowy od osób prawnych CIT

Zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm., dalej „updop”), przychodami, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4 oraz art. 14, jest w szczególności wartość otrzymanych nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie rzeczy lub praw, a także wartość innych nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych świadczeń, z wyjątkiem świadczeń związanych z używaniem środków trwałych otrzymanych przez samorządowe zakłady budżetowe w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz spółki użyteczności publicznej z wyłącznym udziałem jednostek samorządu

DORADCA PODATKOWY

Anna Stolorz

nr wpisu 12154

terytorialnego lub ich związków od Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków w nieodpłatny zarząd lub używanie.

Powstanie przychodu ze świadczeń nieodpłatnych należy zatem rozważyć zawsze wtedy, gdy podatnik podatku dochodowego od osób prawnych otrzymuje bez obowiązku świadczenia wzajemnego rzeczy lub prawa, bądź inne świadczenia lub też możliwość korzystania z rzeczy lub praw (w szczególności ze środków pieniężnych).

W tej sytuacji należy obliczyć i zaksięgować oraz zaewidencjonować kwoty przychodu otrzymanego nieodpłatnie; wycena przychodu powinna odbyć się zgodnie z art. 12 ust 5 „Wartość otrzymanych nieodpłatnie rzeczy lub praw określa się na podstawie cen rynkowych stosowanych w obrocie rzeczami lub prawami tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem w szczególności ich stanu i stopnia zużycia oraz czasu i miejsca ich uzyskania”. Jeżeli miesięczny czynsz w miejscowości A wynosi np. 500 zł, należy dokonać odpowiednich księgowania (pozabilansowo, np. na koncie 901 – nieodpłatne świadczenia – Gmina A – użyczenie lokalu), oraz uwzględnić w rocznej deklaracji CIT – 8 w pozycji D1 strona 2 poz. 27 oraz 30) pamiętać jednak trzeba, iż przychód ten korzysta ze zwolnienia podatkowego z art. 17 ust 1 pkt 4 updop, jako że „*dochody podatników, z zastrzeżeniem ust. 1c, których celem statutowym jest działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, w tym również polegająca na kształceniu studentów, kulturalna, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, wspierania inicjatyw społecznych na rzecz budowy dróg i sieci telekomunikacyjnej na wsi oraz zaopatrzenia wsi w wodę, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów oraz kultu religijnego - w części przeznaczony na te cele*” (zwolnienie to należy wykazać w deklaracji CIT-8/0 w pozycji 9).

DORADCA PODATKOWY

Anna Stolorz

nr wpisu 12154

Ad 3. Czy dobrym rozwiązaniem jest wynajęcie przez organizację lokalu na takich samych zasadach jak lokalny biznes a Urząd Miasta i Gminy Prusice zamiast zlecenia instytucji zlecałby usługę?

Wtedy nastąpiłoby wydzielenie lokalu na część gastronomiczną (bar + kuchnia + wc) i podnajęcie tej części drugiej organizacji która prowadziłaby działalność gospodarczą? A może wówczas ta sama organizacja po wydzieleniu przestrzeni w lokalu mogłaby sama prowadzić działalność gospodarczą? Czy wtedy należałoby wydzielić również stoliki i przestrzeń do konsumpcji sprzedawanych produktów?

Najem lokalu zamiast użyczenia powoduje, iż organizacja ta ponosiłaby skutki finansowe i byłaby zobligowana do zapłaty comiesięcznego czynszu, i to bez względu na osiągnięte zyski z ewentualnej działalności gospodarczej.

Przepis art. 659 kodeksu cywilnego decyduje o charakterze najmu. W świetle tego przepisu stosunek najmu powstaje na podstawie **umowy** i polega na tym, że najemca uzyskuje prawo do używania rzeczy stanowiącej cudzą własność w zamian za zapłatę czynszu.

Nie można mówić o zawarciu umowy najmu, jeżeli nie określono w niej czynszu – por. orzeczenie SN z dnia 5 września 1946 r., III C 364/46, OSN(C) 1947, nr 1, poz. 42. W razie umowy najmu strony mogą oddzielić czynsz od innych należnych opłat związanych z używaniem przedmiotu najmu, z tym że w przypadku najmu lokali mieszkalnych, oprócz czynszu wynajmujący może pobierać jedynie opłaty niezależne od właściciela (zdefiniowane w art. 2 ust. 1 pkt 8 u.o.p.l.) – por. komentarz do art. 9 ust. 5 u.o.p.l. Por. też wyrok SA w Poznaniu z dnia 13 maja 2003 r., I ACa 204/03, OSA 2004, z. 8, poz. 22 i wyrok SA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 1996 r., I ACr 133/96, OSA 1998, z. 9, poz. 37.

Umowa najmu to umowa typowa, nazwana, a art. 659 § 1 k.c. formułuje wymagania odnośnie do minimalnej treści umowy najmu, których spełnienie pozwala zakwalifikować daną umowę jako umowę najmu. A jeśli na podstawie stwierdzenia spełnienia tych wymagań umowa zostanie skwalifikowana jako umowa najmu, to w stosunku do niej (i do samego najmu) obowiązywać będą także inne przepisy o najmie w zakresie, w jakim obowiązki stron nie zostały określone w treści samej umowy najmu.

Podnajem lokalu innej organizacji, która prowadziłaby tam działalność gospodarczą, wymaga więc odpowiednich zapisów w samej

umowie najmu; również prowadzenie działalności gospodarczej przez samą organizację w tym lokalu bez podnajmu takich zapisów wymaga.

Należy jednak zwrócić uwagę, iż organizacyjne/logistyczne wyodrębnienie ,w tym też stolików i krzeseł a co za tym idzie wyodrębnienie księgowe/rachunkowe jest niezbędne w każdym przypadku (zarówno prowadzenia przez samą organizację działalności gospodarczej - zob. pytanie ad1, jak i podnajmu innej organizacji).

Ad 4. Czy przy stolikach zakupionych w ramach dotacji z Urzędu Marszałkowskiego do prowadzenia działalności nieodpłatnej lub odpłatnej mogłyby zasiadać osoby, które konsumowałyby produkty zakupione w ramach działalności gospodarczej?

W tym przypadku należy dokładnie zbadać treść umowy i warunki dotacji, przekazanej przez Urząd Marszałkowski danej organizacji. Jeżeli przedmiotowa umowa nie zabraniała korzystania ze stolików/krzeseł czy innego wyposażenia po zakończonym projekcie, jest to możliwe; jeżeli umowa dotacji, regulaminy i inne dokumenty regulujące przyznanie dotacji nie stoją w sprzeczności, bądź nie zostały uregulowane to na podstawie przepisów :ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.), ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.).

Ad 5 Do obsługi lokalu (centrum wsparcia dla organizacji i punktu informacji turystycznej) a także sprzedaży produktów planuje się zatrudnić 2 osoby obsługujące kawiarenkę obywatelską na zmianę. Z czego powinno być w takim razie płacone ich wynagrodzenie? Z dotacji z gminy A czy z zysku z działalności gospodarczej? Planuje się, że kawiarenka obywatelska byłaby czynna od 10.00 - 22.00.

Należy mieć na względzie iż prowadzenie działalności statutowej nieodpłatnej jak i gospodarczej wymaga rachunkowego jak i

DORADCA PODATKOWY

Anna Stolorz

nr wpisu 12154

organizacyjnego wyodrębnienia; w związku z tym osoby zatrudnione jednocześnie przy działalności *statutowej nieodpłatnej* (centrum wsparcia dla organizacji i punktu informacji turystycznej), jak i *gospodarczej* (kawiarenka), muszą mieć jasno i klarownie rozpisane w umowie (bez względu na rodzaj zatrudnienia), kwoty wynagrodzenia za poszczególne zadania w ramach poszczególnych rodzajów działalności; wynika to z cyt. art. 10 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Wynagrodzenie osób zatrudnionych przy realizacji zadania zleconego jakim jest centrum wsparcia dla organizacji i punktu informacji turystycznej może być pokryte dotacją Gminy; jednakże wynagrodzenie osób pracujących przy obsłudze kawiarenki musi być finansowane z tzw. innych źródeł tj. zysk z działalności gospodarczej. Może to być wynagrodzenie symboliczne, ale nie można do działalności gospodarczej zatrudniać wolontariuszy ; zgodnie z art. 42. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie „*wolontariusze mogą wykonywać, na zasadach określonych w niniejszym rozdziale, świadczenia na rzecz:*

1) organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej”

VI. Wnioski, podsumowanie.

Reasumując, prowadzenie przez organizację pozarządową działalności statutowej nieodpłatnej (też w ramach zlecenia zadania publicznego), jak i działalności gospodarczej jest możliwe i nie stoi w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawa; jednakże trzeba mieć jednak na względzie, iż zgodnie z art. 10 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie prowadzenie tych dwóch działalności łącznie **wymaga ich rachunkowego i organizacyjnego wydzielenia.** Nakazane komentowanym artykułem wyodrębnienie rachunkowe oznacza taki sposób prowadzenia ewidencji rachunkowej, dzięki któremu możliwe będzie odniesienie wszystkich aspektów aktywności finansowej także wyłącznie do wskazanego zakresu działalności. Użyczenie lokalu organizacji pozarządowej nie budzi skutków w podatku VAT, jednakże stanowi przychód z tzw. nieodpłatnych świadczeń zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych (dochód ten jest zwolniony z podatku, w przypadku przeznaczenia całych dochodów organizacji pozarządowej na cele statutowe). Najem lokalu organizacji pozarządowej

DORADCA PODATKOWY

Anna Stolorz

nr wpisu 12154

przez Gminę może doprowadzić do nadmiernego obciążenia kosztami, nie jest bowiem znana wysokość dochodów z działalności gospodarczej; do celów prowadzenia działalności gospodarczej można wykorzystać posiadane wyposażenie, jeżeli w warunkach zakupu tego wyposażenia z dotacji nie było takiego zakazu; osoby zatrudnione jednocześnie przy działalności statutowej nieodpłatnej, jak i gospodarczej muszą mieć wskazany jasny podział ich wynagrodzenia w zawieranych umowach na wynagrodzenie z prowadzenia punktu jak i kawiarenki osobno; przy czym nie mogą być wolontariuszami przy prowadzeniu kawiarenki (działalność gospodarcza).

Sporządzono:
Katowice, 17.04.2014

Przez:
Anna Stolorz
Doradca Podatkowy
Nr wpisu 12154

Kancelaria Prawno – Podatkowa
Doradca Podatkowy Anna Stolorz
Ul. Sobieskiego 27/4
40-082 Katowice

Zarejestrowano pod numerem akt: 01/04/2014/opinie

Dokument "ekspertyza17.04.2014.pdf" został podpisany przez Anna Dorota Stolorz certyfikatem kwalifikowanym o numerze seryjnym 16893165 wydanym przez CN=COPE SZAFIR - Kwalifikowany,O=Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.,C=PL, w dniu 2014-04-17 17:03:56.

Katalizator.BIZ

Laboratorium Aktywności Społecznej

Szymon Surmacz
Wolimierz 18, 59-814 Pobiedna
tel. 502 554 352
biuro@katalizator.biz

NIP: 9491002779
REGON: 022323163

Wolimierz, 25.04.2014

Centrum Inicjatyw Obywatelskich Słupsk
w ramach projektu
PI „Od partnerstwa o kooperacji”

Komentarz z zakresu dobrych praktyk Ekonomii Społecznej i współpracy między JST a NGO do ekspertyzy prawnej w zakresie możliwości przeprowadzenia zmiany formy realizacji zadania zgodnie z Modelem Kontraktowania Usług Społecznych, w gminie testującej Miasto i Gmina Prusice.

Przedmiot opinii

Komentarz z zakresu dobrych praktyk Ekonomii Społecznej i współpracy między JST a NGO wskazujący na pozaprawne aspekty i praktyczne sposoby zorganizowania planowanej współpracy między NGO a JST w Prusicach.

Z informacji otrzymanych od realizatorów projektu „Od partnerstwa o kooperacji” wynika:

Gmina Prusice planuje zlecić lokalnej organizacji pozarządowej prowadzenie w tym samym lokalu (ok 15m²) usługi zleconej w ramach otwartego konkursu ofert (zgodnie z Ustawą o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie) i działalności gospodarczej. Usługa która miałaby być zlecona dotyczy prowadzenia Centrum Wsparcia dla Organizacji Pozarządowych (COP) i Punktu Informacji Turystycznej (PIT).

Dodatkowo Gmina chciałaby wyposażyć lokal aby był on dostosowany do prowadzenia gastronomii (kawiarni), w której byłyby sprzedawane napoje (kawa, herbata, cydr – produkt lokalny) oraz poczęstunek (sałatki, kanapki, lokalne ciasta). Gminie zależy na tym, aby zarówno kawiarnia jak i centrum wsparcia dla organizacji połączone z punktem informacji turystycznej było prowadzone przez organizację pozarządową. Kawiarnia (sprzedaż produktów) byłaby szansą dla organizacji pozarządowej do uzyskiwania dodatkowych przychodów służących realizacji celów statutowych w zakresie pożytku publicznego i potencjalnie zwiększenia oferty Centrum Wsparcia dla Organizacji.

Pierwotnie był pomysł na zlecenie w ramach otwartego konkursu ofert prowadzenia instytucji Kawiarenki Obywatelskiej w której byłyby:

- prowadzone zajęcia edukacyjne, spotkania integracyjne dla partnerstwa lokalnego i organizacji pozarządowych, aktywnych mieszkańców (COP),
- miejsce odpoczynku dla turystów gdzie mogą zasięgnąć informacji o walorach turystycznych gminy (punkt informacji turystycznej),
- sprzedawane kawa, herbata itp. oraz produkty lokalne i materiały promocyjne na temat gminy i powiatu (działalność gospodarcza).

Cele jaki chce osiągnąć gmina to

- przeprowadzenie pilotażowego przykładu usamodzielniania ekonomicznego lokalnej organizacji pozarządowej poprzez zlecenie jej do realizacji odpłatnych zadań publicznych,
- zachętę do samofinansowania części zleconych zadań w ramach działalności odpłatnej pożytku publicznego i (lub) działalności gospodarczej,

- zagospodarowanie lokalu komunalnego w taki sposób, by przynosił jak najwięcej korzyści lokalnej społeczności.

Pytania stanowiące treść ekspertyzy prawnej

1. Czy organizacja pozarządowa może w tym samym lokalu prowadzić działalność nieodpłatną (w ramach dotacji na prowadzenie centrum wsparcia organizacji i punktu informacji turystycznej) i działalność gospodarczą (sprzedaż kawy, herbaty, produktów lokalnych, w tym alkoholu)?
2. Jakie będą konsekwencje jeśli gmina przekaze lokal organizacji, prowadzącej działalność gospodarczą w formie użyczenia lokalu?
3. Czy dobrym rozwiązaniem jest wynajęcie przez organizację lokalu na takich samych zasadach jak lokalny biznes a Urząd Miasta i Gminy Prusice zamiast zlecenia instytucji zlecałby usługę?

Wtedy nastąpiłoby wydzielenie lokalu na część gastronomiczną (bar + kuchnia + wc) i podnajęcie tej części drugiej organizacji która prowadziła by działalność gospodarczą? A może wówczas ta sama organizacja po wydzieleniu przestrzeni w lokalu mogłaby sama prowadzić działalność gospodarczą? Czy wtedy należałoby wydzielić również stoliki i przestrzeń do konsumpcji sprzedawanych produktów?

4. Czy przy stolikach zakupionych w ramach dotacji z Urzędu Marszałkowskiego do prowadzenia działalności nieodpłatnej lub odpłatnej mogłyby zasiadać osoby, które konsumowałyby produkty zakupione w ramach działalności gospodarczej?
5. Do obsługi lokalu (centrum wsparcia dla organizacji i punktu informacji turystycznej) a także sprzedaży produktów planuje się zatrudnić 2 osoby obsługujące kawiarenkę obywatelską na zmianę. Z czego powinno być w takim razie płacone ich wynagrodzenie? Z dotacji z gminy A czy z zysku z działalności gospodarczej? Planuje się, że kawiarenka obywatelska byłaby czynna od 10.00 – 22.00.

Komentarz

Zgodnie z udzieloną odpowiedzią w ekspertyzie prawnej, nie ma przeciwwskazań natury formalnej do prowadzenia opisanej wyżej działalności przez organizację pozarządową pod warunkiem spełnienia określonych kryteriów. Przede wszystkim uruchomienie Kawiarni Obywatelskiej wymaga odpowiednich zapisów w statucie NGO a następnie **rachunkowego i organizacyjnego wydzielenia rodzajów prowadzonej działalności** (gospodarczej, odpłatnej pożytku publicznego, nieodpłatnej pożytku publicznego), co oznacza w konsekwencji odpowiednie **oznaczenie miejsc przeznaczonych dla obu rodzajów działalności, przygotowania odpowiednich regulaminów wewnętrznych oraz ustalenia zasad pracy** osób zatrudnionych do prowadzenia kawiarni. Sama możliwość prawna nie oznacza jednak

wiedzy o tym jak w praktyczny sposób uruchomić planowaną działalność a także jednoznacznego określenia co jest jej głównym celem.

Poniższy komentarz analizuje różne możliwości osiągnięcia stawianych przez gminę celów oraz wskazuje na praktyczne aspekty – korzyści i problemy związane z podjęciem zaplanowanej działalności.

Cel i metody działania, pomiar realizacji celu.

Z przedstawionego opisu wynika, że „kawiarnia” będzie realizować kilka uzupełniających się celów, które można podzielić na trzy grupy:

1. Prowadzenie działalności w zakresie pożytku publicznego:
  - Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych – zajęcia edukacyjne, spotkania integracyjne dla partnerstwa lokalnego i organizacji pozarządowych, aktywnych mieszkańców.
  - Punkt Informacji Turystycznej miejsce odpoczynku dla turystów gdzie mogą zasięgnąć informacji o walorach turystycznych gminy.
  - Sprzedaż produktów lokalnych, informatorów, przewodników, dystrybucja materiałów promocyjnych na temat gminy i powiatu (działalność odpłatna).
2. Prowadzenie działalności gospodarczej:
  - Kawiarnia – sprzedawana kawa, herbata, ciastka itp.)
  - Inne działania (sprzedaż usług i produktów), umożliwiające jak największą samodzielność finansową placówki.
3. Utrzymanie zatrudnienia (2 osoby).
  - Prowadzenie usług w zakresie wsparcia NGO i aktywizacji mieszkańców.
  - Prowadzenie działalności odpłatnej i nieodpłatnej pożytku publicznego.
  - Prowadzenie działalności gospodarczej.

Powyższe cele mogą być osiągnięte jednocześnie, pod warunkiem dobrej organizacji całości przedsięwzięcia. Mogą być również osiągnięte częściowo lub podzielone na etapy.

Wyodrębnienie organizacyjne różnych rodzajów działalności

Z opinii prawnej, jak i praktyki działania podobnych „hybryd” łączących działalność komercyjną (gospodarczą) i działalność w sferze usług pożytku publicznego wspieranych finansowo przez administrację wynika, że jednym z bardziej istotnych problemów będzie organizacyjne wyodrębnienie prowadzonej działalności, szczególnie przy tak niewielkiej przestrzeni i obsłudze.

Rozważmy możliwość połączenia w jednym lokalu działalności pożytku publicznego wspieranej z dotacji (z różnych źródeł) oraz działalności gospodarczej utrzymującej się z realizowanej w lokalu sprzedaży.

Rozdzielenie przestrzenne

Organizacyjne wyodrębnienie działalności gospodarczej może oznaczać np dwie sale – każda z nich przeznaczona pod innego rodzaju działalność, ale w przypadku jednego pomieszczenia wyodrębnieniem może być np. jednoznaczne oznaczenie stolików i krzeseł przeznaczonych dla klientów części gastronomicznej – gospodarczej (np będą to meble czerwone) i części informacyjnej / pożytku publicznego (meble żółte). Jeżeli meble żółte zostały zakupione z dotacji to powinny mieć odpowiednie oznaczenia sponsora / projektu z którego zostały zakupione, **o ich wykorzystaniu do konsumpcji w pierwszej kolejności decyduje treść umowy ze sponsorem**. Jeżeli w warunkach przyznanej dotacji nie ma takich przeciwwskazań, to całość wyposażenia można uznać za przeznaczoną do działalności gospodarczej. Jeżeli jednak takie zastrzeżenie występuje (jest to znacznie częstsza sytuacja), trzeba rozważyć jak w praktyce wygląda działalność łącząca aktywność pożytku publicznego i gospodarczą w jednym pomieszczeniu. Nazwijmy je umownie:

- „kawiarnia” + stoliki czerwone = działalność gospodarcza,
- „informacja społeczna i turystyczna” (COP/PIT) + stoliki żółte = działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego

Klient A, przychodzi do informacji turystycznej, zaczyna oglądać przewodniki, chciałby usiąść przy stoliku i poczytać. Może wybrać dowolny stolik, zarówno żółty, przeznaczony dla klientów IT, jak i czerwony, jeśli tylko właściciel kawiarni (de facto ta sama organizacja) nie będzie widział przeciwwskazań, że ktoś, kto nie jest konsumentem zajmie mu stolik na 20 minut.

Klient B, przychodzi do kawiarni, chce napić się kawy i zjeść ciastko, nie interesuje go IT. Po zakupie ciastka i kawy powinien usiąść przy stoliku czerwonym, ponieważ żółte **nie powinny służyć klientom kawiarni**.

Klient C, przychodzi do COP/PIT, chce poczytać przewodniki, ale przy okazji napić się kawy. Tu sytuacja się komplikuje, ponieważ ten klient jest jednocześnie klientem działalności pożytku publicznego i działalności gospodarczej. Jeżeli siądzie przy stoliku czerwonym to nie ma żadnego problemu, kiedy siądzie przy stoliku żółtym, pojawia się możliwość podwójnej interpretacji, czyli że taka sytuacja jest dozwolona jak i nie jest dozwolona.

Klient D, przychodzi do kawiarni, ale postanawia sięgnąć po przewodniki i poczytać ulotki COP/PIT podczas konsumpcji. Jego sytuacja w tym momencie jest identyczna jak klienta C. Kiedy siądzie z kawą do stolika żółtego sytuacja jest dwuznaczna.

Jednak, regulamin IT może dopuszczać takie sytuacje, że klienci zapoznający się z materiałami informacyjnymi mogą przynieść ze sobą kawę, ciasto, czy przekąski, które mogą zjeść przy stoliku należącym do informacji turystycznej, jeśli w tym czasie zapoznają się z ofertą turystyczną. Czyli **sporządzenie takiego regulaminu powinno jednoznacznie rozwiązywać dwuznaczność sytuacji klientów C i D.**

Organizacyjne wyodrębnienie działalności pożytku publicznego mogłoby być więc oznaczenie żółtych stolików tabliczkami „tylko dla osób przeglądających materiały promocyjne”, lub poprzez umieszczenie na stałe przy żółtych stolikach dystrybutorów ulotek turystycznych, map itp.

Praca personelu

Posługując się powyższym przykładem, rozważmy jak można finansować pracę personelu obsługującego klientów A-D.

Klient A, może być obsłużony przez pracownika organizacji zatrudnionego do działalności odpłatnej, może to być również członek stowarzyszenia pracujący na rzecz celów statutowych (rozwój turystyczny gminy) a nawet wolontariusz, ponieważ usługa jest czynnością z zakresu pożytku publicznego i celów statutowych organizacji prowadzącej informację. W przypadku pracy odpłatnej, pensja pracownika informacji turystycznej może być częścią zadania publicznego zleconego przez gminę. Taka osoba **może również sprzedawać produkty i usługi wpisujące się w zakres pożytku publicznego** (np. pamiątki, przewodniki turystyczne, produkty lokalne itp.) **pod warunkiem że organizacja prowadząca COP/PIT ma taką możliwość zapisaną w statucie lub dokumencie wewnętrznym np. polityce finansowej .**

Klient B, może być obsłużony **wyłącznie przez pracownika zatrudnionego do prowadzenia działalności gospodarczej**. Prowadzenie kawiarni nie jest przedmiotem działalności pożytku publicznego.

Klient C i D, może być obsłużony przez pracownika zatrudnionego do działalności gospodarczej (w jego obowiązki można wpisać obsługę COP/PIT). **Można też tak rozpisać obowiązki takiej osoby, żeby była finansowana z dwóch źródeł.** Sprzedaż w „kawiarni” – z działalności gospodarczej (np. pół etatu), a obsługa COP/PIT z dotacji lub działalności pożytku publicznego (np. drugie pół etatu). Wtedy wyodrębnienie organizacyjne można uzyskać poprzez odpowiednie zapisy w opisie stanowiska pracy i umowach o pracę, a dokumentować sprawozdaniami (*timesheet*) wykazującymi, że w ciągu dnia wykonuje on obowiązki z zakresu obu działalności.

Najbardziej przejrzystą sytuacją, byłoby finansowanie całości z działalności gospodarczej (w tym zakup wyposażenia i pensje pracowników), jednak może to być trudne lub niewykonalne dla organizacji nie mającej doświadczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej, lub niemożliwe ze względu na realia gospodarcze (niewielki rynek na tego rodzaju usługi).

Jeżeli gmina chce w jakiejś części finansować działalność „Kawiarni Obywatelskiej” ze środków

publicznych, to może to zrobić jedynie w części z zakresu pożytku publicznego, zlecając NGO realizację zadania publicznego. Należałoby jednak przeprowadzić **wyodrębnienie organizacyjne w sposób niebudzący wątpliwości** nie tylko u organów nadzoru finansowego, ale również opinii publicznej, będzie o tym mowa w dalszej części ekspertyzy.

Konsekwencje pozaprawne użyczenia lokalu na preferencyjnych warunkach

Oprócz prawnej odpowiedzi na postawione pytania, warto zastanowić się nad możliwymi konsekwencjami społecznymi wspierania takiej placówki ze środków publicznych.

1. Sformułowanie „Kawiarnia Obywatelska”, wskazuje w pierwszej kolejności na to, że jest to kawiarnia, czyli miejsce przeznaczone do konsumpcji (działalności gospodarczej). Jeżeli dodatkowo wystrój wnętrza, atmosfera, a w konsekwencji praktyczna działalność będzie „bardziej kawiarnią” niż „obywatelską kawiarnią” to w odbiorze społecznym będzie to po prostu „inny” lokal gastronomiczny. Jeżeli otrzyma on wsparcie od gminy, może to wywołać posądzenia o nieuczciwą konkurencję, „wykańczanie” innych kawiarni przez własny samorząd itp.
2. Cele ekonomiczne (2 – prowadzenie działalności gospodarczej i 3 – zatrudnienie osób) nie powinny przeważać nad celami społecznymi (1 – działalność pożytku publicznego). Ma to znaczenie zarówno jeśli chodzi o społeczny odbiór przedsięwzięcia, jak i sam pomysł powierzenia tej działalności NGO, gdzie działalność gospodarcza może być prowadzona wyłącznie jako działalność dodatkowa.
3. Kawiarnia nie powinna mieć niższych cen niż okoliczne lokale. Mogło by to wzmocnić i uwiarygodnić zarzuty o nieuczciwej konkurencji (dumping).
4. Istotny będzie też sam proces wyłonienia operatora lokalu. Jeżeli gmina zdecyduje się na zorganizowanie tam dwóch miejsc pracy wspieranych częściowo lub całkiem ze środków publicznych, to powinny być przy tym zachowane podobne procedury jak przy zatrudnianiu pracowników gminy (konkurs, jasno określone kryteria, transparentność procesu itd.). Dotyczy to zarówno wyłonienia operatora (NGO) jak i osób zatrudnionych do prowadzenia lokalu.
5. Punkt będący jednocześnie centrum informacji turystycznej, kawiarnią i sklepem z lokalnymi produktami powinien w jak największym stopniu wspierać lokalnych producentów. Dobre relacje z lokalnymi firmami, rzemieślnikami, rolnikami dostarczającymi produkty, czyli aspekty społeczne przedsięwzięcia powinny być równie istotne jak jego rentowność.

Rekomendacje

1. Użyczenie, wyposażenie lokalu na preferencyjnych warunkach, czy jakiegokolwiek inne publiczne wsparcie, bez względu na aspekty prawne powinno być zrealizowane

wyłącznie wtedy, kiedy **w odbiorze społecznym lokal będzie pełnił przede wszystkim funkcje społeczne** (funkcja gospodarcza / odpłatna wyłącznie jako dodatkowa). Warto o tym pamiętać nie tylko na starcie projektu, ale również w trakcie prowadzenia działalności (uniknięcie zarzutu „miał być punkt informacyjny, a jest kawiarnia”).

2. „Kawiarnia Obywatelska” vs „Centrum informacji” (społecznej, turystycznej itp). Nazwa (marka) pod jaką występuje lokal w pewnym sensie determinuje społeczny odbiór inwestycji. Trzeba przyjąć, że wielu mieszkańców gminy nigdy (lub przez dłuższy czas) nie skorzysta z jego usług, tym bardziej, że jego ważną grupą docelową będą turyści. Dla wielu osób lokal będzie rozpoznawalny i kojarzony wyłącznie z nazwy. Nazwa jest również istotna z punktu widzenia pożądaných grup docelowych. Turyści nie będą szukać „kawiarni obywatelskiej”, bo nie są zainteresowani sprawami „obywatelskimi” podczas urlopu. Będą za to szukali centrum informacji turystycznej, galerii produktu lokalnego itp. Jeżeli ważną funkcją ma być również animacja lokalnej społeczności, organizacja debat, dyskusji, prelekcji itp. (szczególnie poza sezonem turystycznym) to również takie spotkania mniej kojarzą się z „kawiarnią” a bardziej z „centrum społecznym”. **Warto dookreślić podstawowe funkcje i grupy docelowe dla prowadzonej działalności i dopiero wtedy zdecydować o nazwie / marce.**

Kompromisem wydaje się nazwa typu „Klub Obywatela”, sformułowanie „klub” kojarzy się zarówno z miejscem spotkań jak i działalnością gastronomiczną.

3. Jeżeli celem jest całkowita lub częściowa samowystarczalność finansowa lokalu, to przed uruchomieniem projektu, należałoby zbadać jego spodziewaną rentowność. Ceny lokalnych produktów spożywczych, są znacznie wyższe od „standardowej” żywności. Sposób produkcji, wysoka jakość i niewielki wolumen wytwarzanych produktów ogranicza lub często wyklucza możliwość zakupów hurtowych. Przez to, w punkcie pośredniczącym w sprzedaży (kawiarni), będzie ciężko uzyskać odpowiednio wysoką marżę, albo przy dużej marży wystarczająco dużą sprzedaż pozwalającą na samofinansowanie lokalu. **Warto przygotować przed jej uruchomieniem model biznesowy i biznesplan dla całej inwestycji.**
4. Nie można traktować wyników ankiet załączonych do materiałów podlegających ekspertyzie i przedstawionych w dokumencie „Standard zlecenia usługi. Centrum Organizacji Pozarządowych i Punkt Informacji Turystycznej” jako reprezentatywnego badania rynkowego. Z faktu, że 11 z 12 osób związanych z sektorem pozarządowym uznało, że w Prusicach jest niewystarczająca ilość lokali gastronomicznych, 10 z 12 osób stwierdziło, że najbardziej brakuje kawiarni a wszyscy respondenci zgodnie stwierdzili, iż chcieliby taką kawiarnię posiadać, nie wynika, że taka działalność będzie rentowna i uzyska wystarczającą liczbę klientów i wolumen sprzedaży.

Zarówno charakter badanej grupy – społeczników, czyli osób z reguły otwartych, chętnych do kontaktu z innymi ludźmi oraz ich niewielka liczba powoduje, że jest to

badanie wskazujące konkretną potrzebę tej grupy a nie jest to badanie rynku. Podejmowanie decyzji biznesowych oparte na takim badaniu byłoby obarczone dużym ryzykiem.

Wyniki ankiet wskazują jednak jednoznacznie na bardzo dużą potrzebę zorganizowania przyjemnego i przyjaznego miejsca spotkań, otwartego na różne grupy społeczne, zarówno mieszkańców gminy jak i turystów, dostępnego co najmniej do godziny 20. Takie miejsce może mieć duże znaczenie dla zwiększania kapitału społecznego gminy. Powierzenie prowadzenia go jednej organizacji (lub jeszcze lepiej – konsorcjum kilku lokalnych NGO, ze ściśle określonymi zadaniami, podziałem pracy i korzyści) jest bez wątpienia dobrym i ciekawym pomysłem.

5. **Projekt ma charakter pilotażu, a lokalne organizacje pozarządowe nie mają doświadczenia w prowadzeniu regularnej działalności gospodarczej** (rachunek przychodów i kosztów, szacowanie strat, sezonowość oferty, płynność finansowa, zarządzanie łańcuchem dostaw itd.). Z tego względu warto podzielić wdrażanie projektu na etapy:

1. **Uruchomienie centrum informacji, bez prowadzenia działalności gospodarczej.**

Bezpieczniej będzie zrezygnować w pierwszym etapie z prowadzenia działalności gospodarczej *sensu stricto* i **skoncentrować się na prowadzeniu działalności odpłatnej pożytku publicznego** wspieranej przez realizację zadań publicznych. Może to być sprzedaż

- produktów lokalnych np. pamiątek i produktów rzemieślniczych powstających w gminie i okolicach (Ustawa o DPPiW, Art. 4 p 11 – *działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości*; p. 13 – *działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych*);
- przewodników turystycznych, książek i map, organizacja wycieczek z przewodnikiem, współpraca przy organizacji wyjazdów dla grup zorganizowanych w tym dzieci i młodzieży itp. (p 15 – *wypoczynek dzieci i młodzieży* oraz p. 19 ustawy – *zadania z zakresu turystyki i krajoznawstwa*);
- usług kulturalnych i edukacyjnych jak warsztaty rękodzielnicze, spotkania z lokalnymi twórcami, wystawy, recitale, koncerty itp.
- inne działania kierowane do grup wymienionych w ustawie (osoby niepełnosprawne, w wieku emerytalnym, równouprawnienie kobiet itp.)

2. **Zrezygnowanie w pierwszym okresie działania z odpłatnej działalności gastronomicznej.** Nie wchodzi ona w zakres działalności pożytku publicznego, powinna być prowadzona jako działalność gospodarcza, wiąże się też, ze spełnieniem szeregu dodatkowych przepisów sanitarnych, BHP itp. Nie wyklucza to jednak możliwości wyposażenia lokalu w kuchnię spełniająca podstawowe kryteria sanitarne

i serwowanie poczęstunku dla osób korzystających z odpłatnych zajęć warsztatowych czy spotkań organizowanych w ramach działalności odpłatnej pożytku publicznego. W ten sposób lokal byłby miejscem spotkań i integracji społecznej (takie funkcje pełni kawiarnia, której brak został wysoko wypunktowany przez respondentów ankiet), ale jego funkcja byłaby jednoznacznie podporządkowana celom pożytku publicznego, a nie konsumpcyjnym.

3. **Działalność edukacyjna, kulturalna, organizacja festynów i warsztatów**, to podstawowe umiejętności wskazane w ankiecie zasobów lokalnych organizacji pozarządowych. Podejście zaproponowane wyżej pozwoli im pracować w swojej branży i wykorzystywać posiadane umiejętności i zasoby kadrowe.
4. **Określenie wstępnych kryteriów ekonomicznych, jakie powinna osiągać organizacja prowadząca lokal w cyklu kwartalnym, lub półrocznym**. Pozwoli to na monitorowanie wyników finansowych i sprawdzenie, czy pomysł na samofinansowanie takiego punktu jest realny.
5. W miarę rozwoju placówki, zwiększania kompetencji kadry, pozyskiwania praktycznej wiedzy o rynku, potrzebach klientów, zarządzaniu dostawami, zwiększaniem ilości dostawców itd., można będzie uruchomić dodatkową działalność gospodarczą (np. kawiarnię, pub, bar) jeżeli okaże się niezbędna do zwiększenia rentowności całości przedsięwzięcia. Wydzielona działalność może być w formie spółki, której właścicielem będzie organizacja pozarządowa, albo spółdzielni osób prawnych. Należy podkreślić, że uzyskiwanie rentowności z działalności gospodarczej prowadzonej przez organizację pozarządową ma swoje ograniczenia, ponieważ może to być wyłącznie działalność dodatkowa (również co do bilansu finansowego). Takich ograniczeń nie będzie mieć spółdzielnia socjalna czy spółka, której właścicielem będzie NGO, nawet jeśli cały zysk będzie reinwestowany w działalność pożytku publicznego.

Spodziewane korzyści

Przyjęcie zaproponowanej wyżej kolejności działania, rozwiązuje wiele problemów, które pojawiają się w pytaniach zadanych w ekspertyzie. Prowadzenie wyłącznie nieodpłatnej i odpłatnej działalności pożytku publicznego nie kłóci się ze zlecaniem zadań publicznych, czy innymi formami wsparcia przez gminę. Działalność usługowa – jak prowadzenie warsztatów edukacyjnych, rękodzielniczych, spotkań z twórcami, szczególnie połączona z opieką nad dziećmi (rodzice „kupują” czas wolny dla siebie) może być nawet bardziej rentowna niż prowadzenie kawiarni.

„Scentralizowana” sprzedaż pamiątek i produktów lokalnych jest atrakcyjna zarówno dla turystów jak i dostawców, którzy zyskują w ten sposób miejsce do promocji dla swojej twórczości. Tego rodzaju działalność prowadzi Lokalna Grupa Działania Duch Gór, w formie

galerii produktu lokalnego „Skarbiec Ducha Gór” w Karpaczu. Stowarzyszenie, otrzymało od władz Karpacza lokal na preferencyjnych warunkach. Zapoznanie się z działającym od ponad roku „Skarbcem” może być źródłem cennych informacji dla inicjatywy Prusic.

Stopniowa „ekonomizacja” organizacji prowadzącej lokal, będzie wzorem i inspiracją, pokazując w jaki sposób inne organizacje pozarządowe mogą uzyskiwać dodatkowe dochody bez uruchamiania działalności gospodarczej.

Koncentracja na usługach edukacyjnych, warsztatach, pokazach filmów, opiece nad dziećmi, organizacji imprez turystycznych itp pozwoli na lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów, pozyskiwanie dodatkowych funduszy bez uruchamiania działalności gospodarczej w organizacjach.

Brak działalności gastronomicznej w pierwszym okresie działania jest bezpieczniejszy ze względu na uniknięcie potencjalnych strat związanych z niewłaściwą kalkulacją zakupu surowców i brakiem rozeznania na rynku w tej branży.

Krokiem pośrednim pomiędzy działalnością odpłatną pożytku publicznego (galeria / centrum) a stałą działalnością gospodarczą (kawiarnia), mógłby być sezonowy ogródek gastronomiczny, prowadzony przez stowarzyszenie jako dodatkowa działalność gospodarcza tylko w okresie letnim. Pozwoliłoby to zbadać realne obroty i możliwości rozwoju kawiarni przed zainwestowaniem większych pieniędzy w stały punkt gastronomiczny.

Jeżeli wskaźniki ekonomiczne pokażą, że prowadzenie kawiarni może się opłacać, a zarząd organizacji uzna po pewnym czasie, że taka działalność ma sens, to dopiero wtedy można będzie z większą pewnością podjąć się prowadzenia pełnej, całorocznej kawiarni/ pubu. Zwiększa to bezpieczeństwo wydatkowania środków publicznych. Organizacja w partnerstwie z gminą, może wtedy powołać spółdzielnię osób prawnych, uzyskać dofinansowanie na wyposażenie przeznaczone do działalności gospodarczej, zatrudnić do jej prowadzenia osoby bezrobotne. Takie rozwiązanie byłoby optymalne nie tylko ze względu na możliwość uzyskania zewnętrznych środków (np. z Funduszu Pracy), ale też ze względu na to, że spółdzielnie socjalne i osób prawnych są w świetle ustawy o DPPiW traktowane na równi z organizacjami pozarządowymi. Oznacza to że mogą prowadzić dodatkowo do działalności gospodarczej, działalność w zakresie pożytku publicznego (w tym również realizować zadania publiczne).

Powyższy plan, można określić sformułowaniem: od wolontariatu, przez działalność odpłatną pożytku publicznego po działalność gospodarczą w formie spółdzielni. Pozwala on na ewolucyjne, stopniowe nabywanie kompetencji przez wyłonioną do obsługi lokalu organizację oraz samą gminę, zwiększa możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych wspierających inicjatywę, jest zgodny z ideą i rekomendacjami modelu kontraktowania usług społecznych, ponieważ zachowuje autonomię obu stron i jednocześnie bazuje na ich dobrej współpracy opartej m. in na planowaniu strategicznym i stopniowym zwiększaniu samodzielności ekonomicznej organizacji pozarządowej.